

Hind 10 marka.

Sf. 14334

KIRJANDUSLIKKE UUDISEID

N° 12

Juuli/Aug.

Ilmub 10—12 korda aastas
Tellimishind aastas 100 marka

1927

Sisu: 1) Raamat ja õpilane. 2) K. HINTZER: Papptööde meetodika ja ilupaberite valmistamine kodusel teel. („Töö-õppuses“ nr. 3. ilmunud arvustusest). 3) Võimalikud täiendused BIOGRAAFILISES LEKSIKONIS. (Üleskutse asjasthuvitatule). 4) A. ESTAM: Väle arvutaja. (A. R. arvustus). 5) H. G. v. JANNAU: Vene-õigeusu tulekust Lõuna-Eestis 1845.—46. a. (V. Orav'i arvustus). 6) K.Ü. „Looduse“ raamatute nimestik. 7) Mag. A. BORKVELL: Matemaatilise analüüsi põhimõisted ja rakendused. (Mag. A. Sivardi arvustus). 8) 1. VII. — 20. VIII. ilmunud ja trükkis olevate raamatute nimestik. 9) Toimetusele saadetud kirjandus.

HINNATA KAASANDENA:

(alg- ja keskkoolidele)

F. V. MIKKELSAAR: Algkooli matemaatika. IV õppeaasta.

Raamat ja õpilane.

Varssi algab koolides õppetöö, — lubatagu sel puhul siin öelda mõni sõna.

On ju igatihele selge, kui suur ülesanne on õpetaja seletuse kõrval õpperaamatul õpilase vaimliste jõudude loomisel ja suurendamisel. Seda, mida kooliõpetaja joonistab elaval sõnal õpilase vaimusilma ette, aitab hiljemini kodus uuesti elustada see tumm jutumees — raamat. Tema muutmata hääletud sõnad on nendeks rasketeks raudvasarateks, millega taotakse mälusse kogu kultuuri-teaduse kandesambad, mida on osanud luua inimese mõtlemisvõime.

Ükski töö ei saa täiuslik, kui puuduvad tööramisel vastavad tööriistad. Sama lugu on ka inimese vaimuhoone rajamisega. Ainult kõigi vajalikkude ehitusabinõude korralik kasutamine ja pidev töö võivad anda midagi püsivaimmelist, väärtuslikku.

Seepärast siis, lastevanemad, koolide hoolekogud, õpetajad ja teised, kes hoolitsevad meie võrsuva noorepõlve eest, muretsege oma hoole-

alustele kõik tarvilikud õppeabinõud ja tehke seda aegsasti. Ärge arvake, et selles hiiüdes peitub paljas ärireklaam. Ei, selles on varjul oma sügav tõde. Kes on lähemalt jälginud õpilase elu, see teab selgesti, et nii mitmel ja mitmel puhul on õpilaste halvas edasijõudmises süüdi puudulikud õppeabinõud.

Ka kasvatuslikust seisukohast vaadates on õppeabinõude puudumine suur defekt. Ei tohi unustada, et füüsilise organismi arenemisega käib käsikäes vaimlise „mina“ lähem kujunemine. Koolipõlv on see inimese elu periood, kus algab iseloomu küpsemine ja elutõdede kindlaksmääramine. Ei ole ükskõik mida inimene omandab kindla veenduva tõekspidamisena. Iga juhuelikkri kõrvalekalduimine ja töö tegematajätmine võib saada ebaõige eluaktsiooni algallikaks.

Meil kuuldu sageli nurinat, et kõrgema haridusega isikud on tihti üldhariduses puudulikud ja oma erialalgi pealiskaudsed. Peab tunnustama, et selline nurin on mitmelgi juhul põhjendatud.

Ja kui asuda selle puudulikkuse ja pealiskaudsuse põhjuste otsimisele, siis leiame, et nad peituvad suurelt osalt just vastava ala literatuuri mittetundmises. Piiratud on ainult õpetaja seletustega ja õpperaamatu lehekülgedel antud näpunäidetega. Kuid seda on vähe. Paljud teadused on ju niivõrt süvenenud ja tihenunud, et suudetakse koolis nendest läbi võtta ainult kõige üldisem osa. Arusaadav, et sel kombel ainesse süvenemisele ei saa olla juttugi. On antud vaid konseptiivne ülevaade ning juhised iseseisvateks vaatlusteks ja uurimisteks. Ja kui keegi tahab nüüd teatava ainega lähemalt teotseda, siis on möödapääsematu vastava literatuuri tarvitamine. Meie raamatuturg pole teadusliku kirjanduse poolt veel kaugeltki rikas, kuid siiski on meilgi juba mõnda ilmunud.

Nõnda siis on tarvis aegsasti hoolitseda, et õpilased saaksid korralikult oma tööd teha. Sellepärast siis kõik need, kes on kohustatud hoolitsema meie kasvava noorsoo eest, muretsege juba õppetöö alguseks koolide raamatukogudesse mitmesugust literatuuri, et pärast raamatute puudusel ei läheks aega asjata raisku ega jääks pinnapealseks meie tulevaste kodanikkude vaimline pagas. Samuti lastevanemad, ostke oma lastele neid huvitava eriala jaoks vastavat kirjandust. Teadke, et raha mis te selle peale kulutate kannab sajakordseid protsente.

On ju tõsi, et õppetöö algus paneb mõnegi vanema mõtlema, kust võtta raha. Samuti ei saa salata, et meie praeguse üldise kehvuse juures osutub see küsimus küllalt teravaks. Ent peab katsuma teesid leida ja hea tahtmise juures võib mõndagi korda saata.

Toimetus.

AJALOOLINE AJAKIRI

V aastakäik (1926. a.)

Nr. 1. — Arvi Korhonen: Rootsi revisjon Baltimaal 1601. aastal. A. R. Cederberg: Töö Eesti-Liivi vanema ajaloo alalt. A. Kruusberg: Dokument senator Manasseini revisjoni ajast. O. Freymuth: Ülevaade Tartu Doomevaremete kaevamistest aastail 1924 ja 1925. — Varia.

Nr. 2. — A. R. Cederberg: Viribus unitis. Arvi Korhonen: Rootsi revisjon Baltimaal 1601. a. H. Sepp: Meie kohalike arhiivide ajaloolise aine koondamisest. O. Greiffenhagen: Eestimaa agraarajaloo uus käsitlus. H. Ottenson: Akadeemilise Ajaloo-Seltsi tegevus maist 1925 maini 1926. — Varia.

Nr. 3. — J. Vasar: Carl Schirren ajaloolasena. P. Johansen: Tallinna keskaja õllekandjate ajalooist. H. Sepp: Andmeid põgenemise kohta Eestist Rootsi. O. Freymuth: Uus teos Tallinna dominikaanlaste kloostriga kohta. — Varia.

Nr. 4. — J. Vasar: Carl Schirren ajaloolasena. P. Treiberg: Mõningaid jooni renaissance'i olemusest ja mõistest. H. Sepp: Uuemad tööd C. R. Jakobsoni üle. A. R. Cederberg: Üks Johan Ihre kiri Gerhard Friedrich Müllerile. A. Perandi: Kuhu tulevad meie valdade arhiivid koondada. H. Sepp: Vastuseks hra A. Perandile. Varia. Õiendus.

K. HINTZER PAPPTÖÖDE METOODIKA JA ILUPABERITE VALMISTAMINE KODUSEL TEEL.

„Töö-õppuses“ nr. 3. ilmunud arvutusest:

„... Kõige pealt tuleb tähendada, et see teos on esimene meie vastavas kirjanduses ja on seda enam tervitatav, et ta püüab käsitleda asja küllaldase põhjalikkusega. Kahtlemata on temast huvitatud kõigepealt kõik meie algkoolide III ja IV klassi käsitöö-õpetajad.“

„... Igal ajal on oma head ja vead ning esimesel ettevõttel on eksitused eriti loomulikud, kuid käesoleval juhul on suur ülekaal positiivsel momendil... Töökooli põhimõtte suhtes tuleb põhjanevaiks lugeda lk. 5. antud seletusi selle üle, kuidas õpilased peavad küsimusi õpetajale esitama ja kuidas mitte ei pea. Sedasama peaksid silmas pidama ja nõudma õpilastelt mitte ainult käsitöö-, vaid ka kõigi muude ainetega õpetajad.“

Väga tähtsaks tuleb pidada K. Hintzer'i meetodis püüet oma tabelite abil võimaldada individuaalse õppeviisi tarvitamist väikese õpilaste arvu juures ja klassimeetodit seal, kus ei pääse töötamisest suure õpilaste hulga, viimasel juhul paralleeltoide kasutades (lk. 6.). Seesuguse meetodi painduvust ja võimalust kohaneda mitmesuguste oludele ning nõuetele tuleb aina tervitada.

Luge meetodi uudiseks endise kõrval tuleb lugeda veel seda, et temas on läbi viidud tihe ühendus joonistamise ja käsitöö vahel. Niisuguse ühenduse tarvitust tunti juba ammugi, kuid iga sugused püüded selle teostamises osutusid liiga kunstilisteks, kuna senised väga detailselt välja töötatud tabelid papptööde alal ja nende järele töötamine ei nõudnudki iseseisvate jooniste kokkuseadmist. Neis koolides, kus tabelid puudusid, joonistasid õpilased küll, kuid ainult kopeerides oma vihkudesse õpetaja joonistusi klassitahvliil. Nüüd aga on K. Hintzer'i tabelid niimoodi kokku seatud, et õpilased ise peavad neid osaliselt täiendama ja mõõntudega varustama, nii et joonistamine on siin möödapääsematu ja alalises orgaanilises ühenduses kõigi muude töödega...“

Peale K. Hintzeri ülemalnimetatud „Papptööde metoodika“ (Hind 150 mk. — Lähemalt selle raamatu kohta vt. „Kirjand. Lood.“ nr. 1.) on sama autori poolt kokku seatud järgmised õpilastele käsitööandidel väga tarvilikud ja otstarbekohased õppevahendid:

PAPPTÖÖDE TABELID

I vihik	— 12 värvil. tabeliga.	Hind 75 mk.
II vihik	— 6 „ „	Hind 55 mk.
III vihik	— 6 „ „	Hind 60 mk.

Geomeetriliste kehade ja kristallide valmistamine

12 tabeli ja seletuskirjaga. Hind 125 mk.

Kr. Mark: VOOLIMISÕPETUS.

Üldised mõisted. Praktilised näpunäited.

97 joonise ja 10 pildiga. Hind 90 mk.

Kõik raamatus esitatud päevapildid on tehtud tööst, mis valmistanud autori juhatusel joonist. õpet. kursustest osavõtjad „Pallase“ kunstikooli juures.

Võimalikud täiendused Biograafilises leksikonis.

Üleskutse asjasthuvitatuile.

Teatavasti on Akadeemilisel Ajaloo-Seltsil teoksil Eesti Biograafiline Leksikon, millest ilmunud seni 1. ja 2. vihik. Leksikon esitab tähestikulises järjekorras kõigi nende isikute elulood ja võimalikult ka hinnangud, kes Eesti ajaloolises arengus mingit osa etendanud, alates 13. sajandist ja lõpetades käesoleva ajaga. Et niisugune käsiraamat Eesti ajaloo teaduse ja üldse rahvusliku kultuuri seisukohalt omab suurt tähtsust, on toimetuse suurima hoolegale püüdnud rõhku panna andmete täpsusele ja sisulisele erapoolefussel.

Käesolevaga pöörab leksikoni toimetuse kõigi asjast huvitatute poole palvega, teatada temale oma arvamust selle kohta, kas oleks tarvilik lisaks seni 1. ja 2. vihikus (tähed A—M) ilmunud biograafiale täiendusosas veel mõningaid elulugusid avaldada, ja jaataval korral — missuguste isikute elulood võiks arvesse tulla; samuti ka missuguste isikute elulood peaks käsitlust leidma järgnevais vihikutes (M tähest kuni tähestiku lõpuni). Ühtlasi palub toimetuse lugejaid teatada temale leksikoni 1. ja 2. vihikus märgatud eksitusid, ebatäpsusid ja üldse puudusid, kui niisugusi peaks leiduma. Kõik parandus- ja täienduseettepanekud kaalutakse läbi toimetuse koosolekuil ja võetakse võimaluse korral arvesse. Seni ilmunud elulugude kohta käivad parandused paigutatakse teose lõpul ilmuvasse täiendavasse ossa. Igasuguste ettepanekute eest on toimetuse saatjatele juba ette tänulik.

Kirjad palutakse aadressida Eesti Biograafilise Leksikoni Toimetuse nimele Eesti Kirjanduse Seltsi (Tartu, postkast 25).

Väle arvutaja

Normeeritud harjutustestid aritmeetikas 2. õppeaastale kahes (paralleelses) seerias à 15 tabelit. Komplekteeritud: 20 tabelit — 30 mk. K.-Ü. „Loodus“, Tartus.

Moodsaist elustusvahendeist matemaatika õpetuse alal väärib küll tõsisemat tähelepanu ülalttõendatud „Väle arvutaja“. Esiteks juba sellepärast, et meil arvutusoskuses, eriti just kiiruses nii mõndagi veel soovida on, teiseks — et harjutustestid on meie koolides tänini üldse tundmatu asi, kuna nad näit. Ameerika ja Inglise koolides ammu tuntud ja laialt levinud abinõuna koolitöö elustamiseks kaasa aitavad.

Sisuks „Väledale arvutajale“ kummagis seerias on 15 tabelile koondatud nimeta arvudega tehted 100 piires. Õpilasel pole muud tarvis kui arvutada ja vastus vastavale kohale kirjutada. Tähtis ja asjatu harjutusülesannete ära kirjutamine jääb sellega ära. Kontrollimiseks aga leidub igal tabelil äraarbitav ääre-riba, kus vastused valmis trükitud. Viimane asjaolu teeb tööde läbivaatamise hõlpsaks. Tabelid on meetodiliselt raskuse järele korraldatud ja aja poolest õpilaste vanust arvesse võttes normeeritud. Esimesi tabeleid võib kasuga tarvitada ka esimese õppeaasta laste juu-

res kevadsemestri lõpul. Harjutuste hulk igal tabelil on raskuse järele isesugune. Aluseks on võetud tabelite relatiivse raskuse ja ajanormide kindlaksmääramisel Ameerika „Standard Test“ide andmed ja katsed. Ses suhtes on aga veel küll varane üht või teist lõplikult fikseerida. Tuleb katseid rohkem korraldada ja nende tulemusi teaduslikult läbi töötada.

Igatahes kannavad need testid, kui neid tarvitusele võtta, meie algkoolidesse matemaatika õpetuse alal elustusi, rõõmsa võistluse elementi, esile tõstes ühtlasi arvutusoskuse kõrval just täpsust ja kiirust. Ka avaneb nende testide abil õpetajal võimalus enam-vähem objektiivselt oma klassi ja ka üksiku õpilase oskuste ning võimete tasapinda tundma õppida, mis nii tarvilik, sest „ainult õige diagnoos võimaldab õiget „ravimist“.

„Väleda arvutajaga“ on meie algkool ühe väga huvitava õppevahendi poolest rikkamaks saanud, millega tutvumist vistist ükski õpetaja ei kahtse.

«Postimees» nr. 111, — 26. IV. 27. a. A. R.

Toimetusest: Testidest, resp. kõne all olevast õppevahendist huvitatud õpetajaid juhime tagasi „Kirjanduslikkude Uudiste“ nr. 7. juurde, kus „V. arvutaja“ ilmumise puhul lähemalt sõna võeti. „K. Uud.“ nr. 8. kaasandena (alg- ja keskkoolidele) saadeti lugupeetud matemaatika-õpetajatele ka „V. arv.“ tabelid (I kuni XV) lahkeks tutvumiseks, ühes *saatesõnaga*, kus peale muu rida üksikasjalisi praktilisi näpunäiteid ja juhatusi leidub „V. arvutaja“ rakendamiseks *rõõmsale ja edurikkale* koolitööle.

TELLIMISKAART

Palun minule saata „Väle arvutaja“ II õppeaasta

Seeria A tabel nr. komplekti, tab. nr. kompl.

Seeria B tabel nr. komplekti, tab. nr. kompl.

Kellele:

Kuhu:

Saateviis:

« » 1927. a.

(allkiri)

H. G. v. Jannau Vene-õigeusu tulekust Lõuna-Eestis 1845.—46. a.

Suurtel murrangute ajajärkudel, kus iganenud poliitiliste, sotsiaalsete ja majanduslikkude nähtuste asemele astuvad uued, paremad, lähedamad olud või, ümberpöörduvalt, veel raskemad elutingimused, võib märgata usutunnetes ja -kõsimustes suuremat elevust kui harilikudel rahuaegadel . . .

Suur ilmasõda oma koledustega, revolutsioonilised vapustused Venes ja Eestis, uue riigi loomisvalud, elukallidus ja tööpuudus on tekitanud meeleolu, kus tõusule järgnenud mõõn, vaimustusele — uimastus, tüdimus, pettumus. Nii tõusu kui mõõna ajal lihtsamelkooda kodanikud otsisid (ja otsivad) abi ja lohotust usult.

Meie päevil sai alguse uus n. n. protestantlik liikumine Eestis, mil siginesid nagu seened soojal sügisel noorte meeste ja naiste kristlikud ühingu-
gud, mil kubisevad veel praegu palvemajad (osalt ka kirikud, üksvahe isegi kinod) usu järgi janunejatest. Meil ilmub praegu rohkem kirjandust ja ajakirju usu alalt kui kunagi varem.

Sellises õhkkonnas on arusaadav niisuguse laialt reklameeritud raamatu ilmumine, nagu seda on *H. Kruusi* trükkimise toimetatud, eessõna ja märkustega varustatud *H. G. v. Jannau* päevaraamat „Vene-õigeusu tulekust Lõuna-Eestis 1845.—46. a.“ (K./Ü. „Loodus“ Tartus, 1927. Hind 240 marka).

Käesoleva raamatu eessõnas (lk. V—XI) *H. Kruusi* tutvustab lugejaid eestlaste olukorra enne vene usku minekut, usuvahetuse põhjuste ja tagajärgedega. Eessõnale järgneb *Laiuse* pastor *Heinrich Georg von Jannau* päevaraamat 1845.—46. a. ühes eestikeelse tõlkega üliõp. *Karl Kesä*lt (lk. 1.—108.). Lisas (lk. 109.—129.) tuuakse kahes keeles veel mõned dokumendid (Tartu sillakohtu arhiivist), mis on ühenduses või selgitavad *Jannau* päevaraamatu teksti. Lõpeb raamat „märkustega“ (lk. 130.—138.). Omapärane kaanekiri — *Joosep Karell*ilt.

Objektiivne usuliikumise valgustus *H. Kruusilt* eessõnas ja sama nähtuse subjektiivne hinnang ühelt edumeelsemalt pastorilt — *H. G. v. Jannau*lt — võimaldavad meile õiglase pildi saamise huvitava-
vast momentist eesajaloos. Vana korra ümberhindamine, majanduslikust ummikust pääsuteede ja uute tõdede otsimine tuleb kujukalt esile *Jannau* päevaraamatus. Võitlus vana korra kaitsjate ja selle õnnestajate vahel möödub ägeduse tähe all. Näeme ja kuuleme, kuidas tavaliselt katoliiklaste ette heidetud fanaafilist sallimatust teiseusuliste vastu avaldavad luteri usu vaimulikud, kes armastavad end kuulutada usuvabaduse ja -sallivuse apostliteks. Nagu 16. sajandi teisel poolel katoliku kirik võitles protestantismi vastu jesuiitide, inkviitorite, tsensorite ja jumala armust ainuvalitsejate kaudu, nii võitles igasuguste abinõudega ev.-luteriusu kirik „vene usu“ vastu 19. sajandi esimesel poolel.

Usuvahetajatele sai osaks kõige jämedam pastorite sõim, pilge ja mõnitus, nagu: usukauplejate põrgutäht (lk. 7.), lojused (lk. 10.), venelased (lk. 14., 15., 17.), vasikad (lk. 17., 81.), harjuse müüjad (lk. 20.), polovernikud (lk. 34.), kelmid (lk. 60., 97.), vene ussid (lk. 67.), kärnased lam-
bad (lk. 73.), raiped, kellele valu tarvis anda (lk. 75.), põrgulised (vene usu kirik on põrgu — lk. 94.).

Jannau ütleb otsekoheselt välja, mis teda (ja teisi pastoreid) „määratu pinevusega“ kuni „ärakurnamiseni“ (lk. 38.) sundis „venne usside“ vastu töötama. „Läinud reedel — nii kirjutab ta (lk. 44.) — olevat Mustvees 105 tormalast risiitid või õigemiini salviitud. See on ju päris paha, — 60 adramaast! Ka Kodaveres kestvat edasi.“ Taskuhivid on ikka kõige valusamad neile, kes teenivad ühel ajal Kristust ja mammonat! Pealegi nimetavad mõned hotentoti moraaliks sellist kahepaikusust, kus laidetakse ainelistel põhjustel usu vahetust („venne ussid“) ja kiidetakse heaks sama ainelistel põhjustel keeld usku vahetada.

Kuigi vene usku minekul teatud osa mängis ka ainehuvi, nagu seda oli ka reformatsiooni ajal Saksamaal, Rootsis j. m. ja nagu seda eestlastest kinnitab *Jannau* (lk. 68., 72., 85. j. t.), siiski ei puudunud seal teised olulisemad põhjused Igaüks, keda huvitavad näited ev.-luteri usu („häraste kiriku“ — *A. Gr.*) sallimatusest ja raskused, millistega tuli võidelda vene-õigeusku minejatel, loeb heameelega *H. G. v. Jannau* päevaraamatu läbi . . .

. . . Iga teadusliku raamatu ilmumine eesti keeles on tervitatud. Ka *Jannau* päevaraamat ühes *H. Kruusi* eessõnaga on rikastanud eestikeelset raamatuturgu väärtusliku andamisega.

V. Orav, „Kasvatus“ nr. 6. — 1927.

POSTKAART

2 mk.

K. O. Ü. „LOODUS“

Tartu

Vana tän. 1

Kirjast nr. 66.

TELLIMISE ANDMISEL palutakse raha (ehk vastavas väärtuses postmarke) ette saata. Raha ettesaatmisel kannab saatekulud kirjastus; järelmaksu saatekulud kannab tellija.

„V. arvut.“ 1 komplekt (s. t. 20 eks. ühest tabelist) maksab 30 marka.

Tellimiskaardil palutakse kirjutada täppis aadress (postiaagentuur, postkontor, raudtee jaam) ja saateviis (post-ristpael, pagas).

K. O. Ü. „LOODUS“ — Tartus.

K.Ü. „LOODUSE“ raamatute nimestik.

Ilukirjandus ja arvustused

K. Aben. Helisev vaikus	220.—
Brummell & Co. Peen naine	200.—
Brummell & Co. Peen mees	200.—
K. Ehrmann. Linnutee	150.—
A. Gailit. Vastu hommikut	280.—
A. Gailit. Aja grimassid	200.—
A. Kivikas. Miniatüürid	150.—
J. Kärner. Lõikuskuu	200.—
J. Parijõgi. Semendivabrik	170.—
A. Raag. Unustuste saar	140.—
R. Roht. Imelikud juhtumused Tatriku alevis	90.—
H. Ronk. Kaasaegsed (broš.)	250.—
	(iluköites) 330.—
J. Semper. Kalevipoja rahvaluuleainete analüüs	240.—
J. Semper. Meie kirjanduse teed (broš)	380.—
	(köites) 450.—
J. Semper. Viis meelt	280.—
M. Sillaots. Ed. Wilde naistüübid	90.—
P. Vallak. Ajude mäss	240.—
H. Visnapuu. Ränikivi	200.—
H. Visnapuu. Jehoova surm	190.—
H. Visnapuu. Parsilai	160.—

Eesti, saksa, inglise, prantsuse ja ladina keel

EESTI KEEL.

J. Kuulberg. Laste sõber	100.—
Fr. Pausepp. Keelelisi harjutusi õigekirja õppimiseks 1—2 õppeaasta	100.—
	3—4 õppeaasta 130.—
	5—6 õppeaasta 160.—
A. Valdmann. Eesti keele grammatika	50.—
A. Raud. Kirjanduslooline lugemik III	300.—
" " " " IV	300.—

Seeriast „Kirjandust koolidele“ :

40. — J. V. Jannsen. Uus variser ehk ilma kõrtsita ja kõrtsiga küla	45.—
44. — J. Pärn. Oma tuba, oma luba	80.—
45. — J. Mändmets. Katkiraiutud kaljas	40.—
L. Kettunen. Lõunavepsa häälik-ajalugu	250.—
L. Kettunen. Untersuchung über die Livische Sprache	175.—
R. Reimann. Kirjandus algkoolis	75.—

SAKSA KEEL.

El. Sell. Saksa kirjanduslugu I jagu	130.—
" " " " II jagu (köites)	185.—
" " " " III jagu { I vihik 190.—	
" " " " " " II vihik	150.—

Seeriast „Kirjandust koolidele“ :

2) K. Schönherr. Der Ehrenposten	15.—
3) B. Mercator. Von dem Fuhrmann ohne Zorn und der weißen Blume im Korn	20.—
4) W. Riehl. Der stumme Ratsherr	30.—
5) K. Ecke. Murr	20.—
6) F. Troller. Ein Abenteuer im Urwalde	20.—
7) W. Jacobs. Der Bücking	20.—
8) J. Grimm. Hans im Glück	20.—
9) H. Scharrelmann. Hexe Kaukau	20.—
10) Nach A. Vilmars Prosaerzählung: Das Nibelungenlied. Nach Weinland: Ein Ostarafest	45.—

11) W. Hauff. Das Märchen vom falschen Prinzen	40.—
12) P. Rosegger. Als ich das erste Mal auf dem Dampfwagen saß	20.—
13) J. Grimm. Aschenbrödel	20.—
14) H. Seidel. Jorinde	25.—
15) P. Rosegger. Ein Mann von 5 Jahren	20.—
16) H. Seidel. Leberecht Hühnchen	25.—
17) P. Rosegger. Auf der Wacht	20.—
18) L. Ganghofer. Das Geheimnis der Mischung	20.—
20) E. v. Wildenbruch. Die Landpartie	30.—
22) M. Ebner-Eschenbach. Krambambuli	25.—
23) M. Nordau. Die Brille des Zwerges	25.—
25) K. Meyer. Das Amulett	45.—
26) Aus dem „Deutschen Volksbuch“ : Till Eulenspiegels Streiche	30.—
27) J. Grimm. Sechse kommen durch die ganze Welt	20.—
28) E. v. Wildenbruch. Archanbault	25.—
32) P. Rosegger. Dreihundert vierundsechzig und eine Nacht	20.—
33) W. Hauff. Der Zwerg Nase	45.—
34) P. Keller. Der angebundene Kirchturm	20.—
35) L. Ganghofer. Der Santrigel	30.—
36) Th. Fontane. Drei von dem dritten Garde-Ulanen-Regiment	20.—
37) J. Grimm. Frau Holle	20.—
38) Fr. Gerstäcker. Germalshausen	50.—
39) L. Kreymann. Die Exzellenz in Zivil	25.—
41) Fr. Gerstäcker. Der Schiffszimmermann	45.—
42) D. v. Liliencron. Der Narr	25.—
46) A. Pichler. Die neue Kunst	20.—
A. Heydock. Vilhelm Tell'i sõnastik	40.—

INGLISE KEEL.

V. E. Peters. English Reader. Part I	400.—
" " " " Part II	400.—
A. Thacker. Inglise kirjanduse ajalugu. I jagu	150.—
" " " " " " II jagu	220.—

Seeriast „Kirjandust koolidele“ :

1) R. Kipling. The Cat that Walked by Himself	35.—
19) Dick Whittington and his Cat	35.—
21) R. Kipling. His Wedded Wife	30.—
24) Beauty and the Beast. Tattercoats	35.—
29) R. Kipling. The Elephant's Child	25.—
30) L. M. Alcott. Little Women	80.—
43) R. Kipling. Stories from the Jungle Book	80.—

PRANTSUSE JA LADINA KEEL.

31) André Theuriot. La pipe	35.—
Q. Horatius Flaccus'e valitud oodid (Elm. Kikase toimetusel). I vihik	200.—

Laste- ja noorsoo-kirjandus

M. Eisen. Eesti imede ilmast. — Muinasjutud	390.—
K. Ewald. Loodus jutustab I	60.—
" " " " II	95.—
J. Kuulberg. Kui sääsk sääreluu murdis	65.—
" " " " Kui konnal kõht valutas	80.—
" " " " Jänku jõuluõõ	100.—
A. Laabus. Pauka	80.—
M. Sillaots. Kodu I	150.—
" " " " II	150.—

E. Seton-Thompson.	Kolm kangelast	65.—
" "	Loomkangelased I	100.—
" "	" II	75.—
" "	" III	75.—
" "	Tito	60.—
" "	Bingo	100.—
H. Wagner.	Lood loomadest	40.—

Mõtte- ja usuteadus

W. Freymann.	Tunnustusteooria	120.—
E. Tennmann.	Usuõpetuse lugemik I õppeaasta	100.—
" "	" II "	120.—
" "	" III "	150.—
" "	käsiraamat IV "	120.—
" "	" V "	100.—
" "	" VI "	—

Ajalooline ja etnograafiline kirjandus

J. Adamson.	Kõige uuem aeg	220.—
" "	Eesti ajalugu algkoolidele	160.—
E. Ahas.	Vabadussõja kangelaste mälestussambad. Album I	—
Akadeemiline Ajaloo Selts.		
" "	Eesti biograafiline leksikon. I vihk	400.—
" "	" II "	400.—
" "	" III "	—
" "	" IV "	—
Akadeemiline Ajaloo Selts.		
" "	Vene-õigeusu tulekust Lõuna-Eestis 1845.—46. a. (H. G. v. Jannau päevaraamat H. Kruusi toimetusel ja seletustega)	240.—
Akad. Ajaloo Selts. Ajalooline ajakiri:		
" "	1927. a. tellimishind aastas	240.—
" "	" üksiknumbrid à	70.—
" "	1926., 1925., 1924. aastakäigud à	200.—
" "	1923.	160.—
" "	1922. a. — nr. 2., nr. 3., nr. 4. à	30.—
H. Kruus.	Vene-Liivi sõda ja Liivi ordu languse põhjused	350.—
H. Kruus.	Eesti ajalugu kõige uuemal ajal	—
H. Kõstner.	Teo-orjuse langemine ja maa-proletariaadi tekkimine Liivimaal	280.—
E. Laid.	Eesti muinaslinnad	150.—
J. Manninen.	Eesti etnograafiline sõnastik (ilukõites)	280.—
" "	Eesti kannud (Etnogr. monogr. I)	550.—
" "	Eesti kindad (Etnogr. monogr. II)	1000.—
H. Moora.	Eestlaste kultuur muistsel ise-seisvus-ajal	350.—
A. Raudkats.	Eesti Rahvatantsud	400.—
" "	Valik Põhjamaade rahvatantse	350.—

Loodusteaduslik kirjandus

A. Audova.	Üldine bioloogia	320.—
A. Audova-Univer.	Bioloogia õpiraamat	100.—
A. Audova.	Elu ja elukorraldus	300.—
O. Daniel.	Metsakasvat. I osa (broš.)	600.—
" "	" (ilukõites)	750.—
" "	II osa	—
J. Diels.	Taimegeograafia	300.—
M. Härms.	Eesti linnustik (broš.)	500.—
" "	" (ilukõites)	600.—
F. Kahn.	Linnutee	125.—
J. Klein.	Pärvitus ja rahvas	275.—
" "	Teekond nahase	250.—
P. Kogerman.	Orgaaniline keemia	—
P. Kogerman, L. Mahlstein, H. Männik.	Looduseõpetus IV	165.—
" "	Looduseõpetus V	195.—
" "	Looduseõpetus VI	200.—

V. Kurrik.	Meteoroloogia	450.—
J. Käis.	Loodusesõbra vaatlusvihk nr. 1	30.—
" "	" nr. 2	25.—
" "	" nr. 3	20.—
" "	" nr. 4	20.—
" "	Looduseõpetus algkoolis I	100.—
" "	" II	—

A. Lipschütz.	Elu algus	120.—
" "	Miks meie sureme	90.—
K. Loskit ja A. Paris.	Anorgaanilise kvalitatiivse analüüsi praktikum	100.—
H. Männik.	Praktilised tööd botaanikas (hallil.)	15.—
" "	" (valgel.)	18.—
" "	Minu vaatlused ja tähelepanekud	—
G. Nieman-Männik.	Puuvilja- ja juurvilja-aias	—
" "	Vees ja tema lähemas ümbruses	—
A. P. Netshajev.	Mere tegevus	60.—
W. Petersen.	Eesti päevaliblikad	300.—
" "	" (ilukõites)	400.—
J. Piiper.	Üldise zooloogia põhjooned	140.—
V. Polovtsov.	Taimede ehitus ja elu	160.—
B. Raikov — H. Riikoja.	Praktilised tööd anatoomias ja füsioloogias	175.—
B. Raikov.	Loodusloo praktiliste tööde õppeviis	140.—
H. Riikoja.	Juhe zooloogilisteks vaatlusteks ja kogude korraldamiseks	60.—
H. Riikoja.	Zooloogia praktikum keskkoolidele	130.—
H. Riikoja.	Kodumaa kalad (broš.)	400.—
" "	" (ilukõites)	500.—
H. Riikoja ja J. V. Veski.	Selgrootute loomade süstemaat. nimestik	170.—
H. Riikoja ja J. V. Veski.	Üldzooloogilisi oskussõnu	—
K. Schlossmann.	Üldine mikrobioloogia	1000.—
O. Schmeil.	Inimene ja tema tervishoid	70.—
" "	Väike looduslugu	150.—
E. Strasburger ja teised.	Üldine botaanika (riideköites)	1000.—
A. Tõllassepp.	Meie õhkkond	95.—
J. Wagner.	Zooloogia õpperaamat keskkool. I	185.—
" "	II	185.—
M. Wittlich.	Valitud peatükid tehnoloogiat	—
G. Vilberg.	Eesti taimestik (br.)	400.—
" "	" (riideköites)	500.—
" "	Kevadetaimed	60.—
W. Oels — G. Vilberg.	Katsed taimede elust	160.—
" "	1922. a. Ajakiri „Loodus“ nr. 1, 2, 3, 4, 5, 6 à	60.—
" "	1923. a. nr. 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12 à	60.—
" "	1924. a. nr. 1, 2, 4, 7, 9	à 75.—
" "	nr. 3, 5, 6, 8, 10	à 60.—
" "	nr. 11/12	120.—
" "	Ajakirja „Looduse“ 1922. aastakäik köites	440.—
" "	" 1923. " "	800.—
" "	" 1924. " "	800.—
" "	Loodusesõbra kalender 1924. a. (köites)	100.—
" "	Loodusesõbra kalender 1924. a. (br.)	50.—

Tervishoiu- ja spordikirjandus

N. Bukh.	Põhivõimlemine	320.—
K. Hintzer.	Kepiharjutused	60.—
" "	Vabaharjutused	65.—
" "	Nuiaharjutused	95.—
A. Lüüs.	Laste ühiskondlik tervishoid	300.—
A. Paldrok.	Suguhaigused	300.—
A. Raudkats.	Mängud I	100.—
" "	II	—
J. Vilms.	Suguhaigused, nende arstimine ja nendest hoidumine	80.—
A. Ylppö.	Lastetoast koolipingile	100.—
" "	„ Ema rinnalapse hoidjana ja toitjana	200.—

Maateaduslik kirjandus

H. Bekker. Ajaloolise geoloogia õpperaamat	
" " (hallil paberil)	220.—
" " (valgel paberil)	250.—
J. Kents. Eestimaa geograafia õpperaamat	170.—
J. Kents-J. Rumma. Välisilmajaod	—
E. Markus, V. Matiisen, K. Jaanson. Seina-kontuurkaardid:	
Kogu maakera, Eestimaa, Euroopa, Lääne-	
mere-maad, Aasia, Aafrika, Austraalia,	
Põhja- ja Lõuna-Ameerika	à 40.—
J. Prümmel. Eesti kuurordid (valgel paberil)	280.—
" " (kriitpaberil)	300.—
Haapsalu, Kuresaare, Põhja-Eesti rannik	à 80.—
Pärnu	70.—
J. Rumma. Maateaduse õppeviis	95.—
" Üldine maateadus	200.—
J. Rumma-J. Kents. Euroopa	270.—
J. Rumma. Eestimaa kontuurkaart	6.—
Kontuurkaardid: Euroopa, Aasia,	
Aafrika, Põhja- ja L.-Ameerika, Austraalia	à 5.—
S. Sütt-D. Koppel. Maateaduse õpperaamat IV	140.—
" " " " V	165.—
" " " " VI	200.—
" " Maat. ülesann. IV õp. kaust. I	25.—
" " " " " II	25.—
" " Maakaardid	25.—
A. Tammekann.	
Lühike kaardiprojektsiooni-õpetus	150.—
G. Vilberg. Harjumaa	215.—
Tallinna juht	150.—

Matemaatika

A. Estam. Väle arvutaja II õp. (Normeeritud harjutustestid aritmeetikas-, seeria A, seeria B). Tabelid I—XV à 20 eks. komplektis	30.—
A. Estam. Väle arvutaja III õppeaastale	—
" " " " IV	—
G. Kuldvere. "Meie kodupaik allikana arvuteaduse õpetamisel	80.—
J. Kuulberg. Kuidas 1×1 ilmarile vaevata meelde jää	25.—
Kuulberg-Treffner-Perli-Martinson. Elavad arvud I (broš.)	70.—
" " " " II (köites)	125.—
" " " " III	—
" " Meetodilised näpunäited	
" " " " Elav. arv. I tarvitajaile	60.—
J. Maramaa. Geomeetria	100.—
F. Mikkelsaar. Algkooli matemaatika II	90.—
" " " " III	100.—
" " " " IV	—
H. Veidermann. Väike arvaja I	110.—
A. Oengo-Johanson ja Chr. Brüller. Väike arvaja. V õppeaasta.	—
K. Veski — J. Grünthal.	
Aritmeetika. I õppeaasta	50.—
Aritmeetika ja geomeetria. II õp.	65.—
Aritmeetika ja geomeetria. III õp.	80.—
Aritmeetika ja geomeetria. IV õp.	80.—
Aritmeetika ja geomeetria. V õp.	80.—
Aritmeetika ja geomeetria. VI õp.	120.—

K. Veski — I. Грюнталь. Арифметика II год обучения	70.—
Арифметика и геометрия. III г. обуч.	80.—
Арифметика и геометрия. IV г. обуч.	100.—
K. Veski — J. Grünthal. (H. Shaposhnikovi ja H. Valtsevi järele.) Algebraliste ülesannete kogu. I jagu	150.—
Algebraliste ülesannete kogu. II jagu	160.—
Stereomeetria	90.—
K. Veski — J. Verendel. Stereomeetriliste ülesannete kogu	100.—
K. Veski. (K. Rashevski järele.) Planimeetria	175.—
K. Veski — A. Raudsepp. Planimeetriliste ülesannete kogu	80.—
A. Borkvell. Stereomeetria	—
A. Borkvell. Matemaatilise analüüsi põhimõisted ja rakendused (broš.)	440.—
" " " " (iluköites)	550.—
J. Lang. Füüsika ülesanded	150.—
J. Lang — Rootsman Kosmograafia	220.—
G. Rägo. Tasapinnalise analüütilise geomeetria põhijooned	185.—
G. Rägo. Matemaatilise analüüsi elemendid	200.—
J. Sarv. Nelja kohaga logaritmid tabelid	28.—
J. Sarv. Analüütiline geomeetria (broš.)	280.—
" " " " (köites)	360.—

Majandus- ja õigusteadus

J. Jostoff. Itaalia kahekordse raamatupidamise õpetus (hallil paberil)	230.—
" " " " (valgel paberil)	250.—
J. Filippov. "Банковое дело." Том I, часть II, выпуск I	350.—
Том I, часть I, выпуск I	300.—
A. Piip. Rahvusvahelise õiguse süsteem	1400.—
R. Rägo. Kodanikuõpetus (algkoolidele)	120.—
" " " " (keskkoolidele)	220.—
J. Valge. Maaseadus ühes seletustega	250.—

Kirjandust mitmelt alalt

D. Brovkin. Häälseade	125.—
M. Hermann. Laulmise õpetus	120.—
" " " " Marsilaulud	35.—
P. Hinkov (J. Abramovi järele.) Pestalozzi elukäik ja ilmavaade	125.—
K. Hintzer. Papptööd I	75.—
" " " " II	55.—
" " " " III	60.—
" " " " Papptööde metoodika ja ilupaberite valmistamine	150.—
" " " " Geomeetriliste kehade ja kristallide valmistamine	125.—
J. Käis. Teel töökoolile I	200.—
" " " " II	250.—
" " " " III	250.—
" " " " IV	275.—
J. Lepilov. Voolimisõpetus	—
Kr. Mei (Mark). Voolimisõpetus	90.—
A. Remmel. Perspektiivi-õpperaamat koolidele	75.—
" " " " Ilustamisõpetus	300.—
V. Sõstjanko. Puuvilja ja marjaveini valmistamise õpetus	150.—
Õpilase päevaraamat	15.—

Märkus: 1) Raamatud, millel hind nimestikus märkimata, on ilmumas.

2) Kirjastuse ladus komisjonil olevad raamatud on trükitud kursiivkirjaga.

Mag. A. Borkvell
Matemaatilise analüüsi
 põhimõisted ja rakendused.

Süngel maikuu päeval sattusid mu kätte mag. A. Borkvelli äsjailmunud „Matemaatilise analüüsi põhimõisted ja rakendused“. Värske raamat — lõhnab isegi veel trükimustast. Väljusemelt ilus, kenas köites, heal paberil. Esimene mulje avalles lugemisele.

Eessõna lihtne ja asjalik. Ei midagi üleliigset. Haruldane raamat eksaktse teaduse alal, mida võib lugeda kui huvitavat romaani. Töö on kirjutatud kerges, arusaadavas ja kõlavas keeles. Raamatu prantsuse kergus ja inglise tabavus tulevad meelde Soome matemaatika prof. Väisala loengute ladusast keelt. Mag. Borkvelli seletus- ja mõlemisviis on äärmiselt lihtne ja selge. Definiitsioonid ja laused on rea näidete abil seletatud. Lugeja jõuab nagu iseenesest ka nende lausete mõistmisele, millel puudub ehk täpne definiitsioon. Ja nii terve raamat. Sellejuures on mag. Borkvelli töö siin üliüksikas: temas jätkub küllalt materjali nii tehnikumi kui ülikooli matemaatika teadusk. üliõpilastele esimesil ülikooli aastail. Tarbekohaselt on ka peatükid hästi järjestatud. Esimesed 12 paragrahvi annavad täieliku keskkooli humanitaarharu kursuse; esimesed 51 paragrahvi — reaalaru kursuse; ning terve raamat vastab tehnikumi ja kõrgema sõjakooli kursusele. Iga peatükk ja paragrahv raamatus on just seal, kus ta peab olema, mis tuleb muidugi kirjutada hr. Borkvelli suurte pedag. teadmiste ja kogemuste arvele.

Joonistuste rõhkuse, täpsuse ja puhtuse poolest on see minu teades esimene eestikeelne matemaatika käsiraamat, kus näidete graafilised lahendused on kujutatud millimeetrilisel paberil. Et väga piinliku hoollega on joonistused tehtud, näitab juba asjaolu, et igal joonistusel x ja y telgedel sihid märgitud väikeste noolekestega. Väike, kuid väga tähtis peensus matemaatilisel joonistusel, mille peale siia maani vähe on rõhku pandud. Joonistuste täpsuses ja selguses võlgneb autor kindlasti prof. G. Rago koolile palju tänu.

Soovin, et iga matemaatika sõber ostaks selle raamatu iluköites kui tähelepanuväärilisema teose eestikeelses koolikirjanduses.

Mag. A. Sivard.

„Vaba Maa“ nr. 163, 15. VII. 1927.

1. VII. 27. — 20. VII. 27.
 on ilmunud:

V. J. SÖTSJANKO

Vanem spetsialist aedvilja ümber töötamise alal veneaegse põllutööstusministeeriumi juures.

Puuvilja- ja marjaveini valmistamise õpetus.

Praktiline käsiraamat puuvilja- ja marjaveini valmistamiseks väikeööstusele ja koduseks otstarbeks.

44 joonisega tekstis. Hind 150 marka.

1. septembriks ilmub
KIRJANDUSLIKKE UUDISEID Nr. 13

Hinnata kaasandena:

- 1) „Raamatute tutvustaja“ nr. 8.
- 2) **VÄIKE ARVAJA V õp.**
- 3) J. Kents — J. Rumma: **Välisilmajaod.**

Praegu trükis:

- 1) M. Wittlich: **Valitud peatükid tehno- loogiast. Üliõpilastele ja tehnilistele koolidele.**
- 2) Alb. Borkvell: **Stereomeetria.**
- 3) O. Daniel: **Metsakasvatuse. II osa.**
- 4) N. Kõstner: **Teo-orjuse langemine ja maaproletariaadi tekkimine Liivimaal (Jooni Liivimaa majandus-ajaloost XIX sajandil).**
- 5) Ibsen: **Rahvavaenlane (G. Luiga tõlkes).**
- 6) Ed. Tennmann: **Usuõp. käsiraamat. VI õp.**
- 7) H. Riikoja — J. V. Veski: **Üldzooloogilisi oskussõnu.**
- 8) F. V. Mikkelsaar: **Algk. matemaatika. IV õp.**
- 9) H. Kruus: **Eesti ajalugu kõige uuemal ajal.**
- 10) J. Kents — J. Rumma: **Välisilmajaod.**
- 11) P. Kogerman: **Orgaaniline keemia.**
- 12) A. Oengo-Johanson ja Chr. Brüller: **Väike arvaja. V õppeaasta.**
- 13) Eugeenika Selti toimetusel: **Tõutervise käsiraamat.**
- 14) J. Lepilov: **Voolimisõpetus. (H. Sum- meri tõlkes.)**

Ilmumisel:

- 1) F. Karlson — J. V. Veski: **Õiguskeele (koh- tukeele) sõnastik.**
- 2) J. Mändmets: **Rädisel ra'al.**
- 3) Gontšarov: **Oblomov (Tammsaare tõlkes).**
- 4) Dostojevsky: **Kuritegu ja karistus (Tamm- saare tõlkes).**
- 5) B. Shaw: **Südameahastuse maja.**
- 6) E. Ahas: **Mälestussambad I (50 sammast, mis püstitatud vabadussõjas langenute mäles- tamiseks.)**

Toimetusele saadetud kirjandus.

„Töö-õppus“ — käsitöö pildlajakiri koolile ja kodule. Nr. 3. — Juuni 1927.

SISUST: Mänge sepitsemiseks ja mängimiseks. Ed. Tasa. — K. Hintzer'i „Päptööde metoodika“ arvustus. — Pussnoa võttes ja tööd. A. Tarkpea. (järg). Õpilaste puutööde ilustamisest. J. Volmer. (järg). — Aiatööd algkoolis (järg). — Sõlmimine (Nõõritöid). R. Königsberg. (järg) Nõõrkaal. Teateid ja kuulutsi.

Folia Neuropathologica Estoniana. Volumen VII, fasc. 1. — From the Laboratory of the Clinic for Nervous Diseases, Tartu University, Tartu, 1927.

CONTENTS: Dr. E. Mahlapuu: The Permeability of Meninges in Acute and Chronic Alcoholism. (With 3 figures). Prof. L. Puusepp: Tumoren der Zentralwindungen. (Mit 13 Abb. im Text). Prof. L. Puusepp: Tumoren der Parietallappen (Mit 7 Abbildungen).

Vastutav toimetaja: Hans Männik.

Väljaandja: K.-Ü. „Loodus“, Tartus, Vana tän. 1.

Trükkikoda Ed. Bergmann, Tartus.